

Turystyka rowerowa na stronach internetowych polskich parków narodowych

Marcin Kozieł

ARTYKUŁY / ARTICLE

Streszczenie. Turystyka rowerowa jest jedną z najbardziej popularnych form aktywnego wypoczynku w Polsce. Oferta przygotowana dla rowerzystów przez poszczególne parki narodowe jest bardzo zróżnicowana. Regułą powinno być, że informacje o niej umieszczone są na stronach internetowych i w materiałach drukowanych. Niestety nie zawsze wiadomości znajdujące się na stronach internetowych lub w przewodnikach publikowanych przez parki narodowe są precyzyjne i zrozumiałe dla turysty. Celem badań była ocena serwisów internetowych parków narodowych pod kątem użyteczności prezentowanych treści z zakresu turystyki rowerowej. Autor poddał ocenie ścieżkę dotarcia do zagadnień związanych z turystyką rowerową, ale przede wszystkim poziom merytoryczny i sposób przedstawiania informacji o trasach rowerowych oraz zasadach poruszania się na bicyklu po terenie Parku. Efektem końcowym badań jest ranking. Najlepszy serwis internetowy poświęcony turystyce rowerowej przygotował i prowadzi Tatrzański Park Narodowy.

Słowa kluczowe: turystyka rowerowa, parki narodowe, strony internetowe

Abstract. **Bicycle tourism on the websites of Polish national parks.** Bicycle tourism is one of the most popular outdoor activities in Poland. Offers concerning bicycle tourism differ a lot among various national parks. Information about it should be available on websites and in printed materials. Unfortunately, information, which is found on the websites or in the guidebooks published by the national parks, is not always clear and understandable for the tourist. The aim of this study was to evaluate the websites of national parks in terms of usability of the content in the field of bicycle tourism. The author assessed issues related to bicycle tourism, but above all professional level and how to present information about bike routes and the principles of bike riding in the area of the park. The end result is a ranking of research. The best site dedicated to bicycle tourism is prepared and led by the Tatra National Park.

Keywords: bicycle tourism, national parks, websites

Wstęp

Ponad 66% Polaków przyznaje, że nie uprawia żadnej formy aktywności fizycznej. Wśród aktywnej części społeczeństwa największą popularnością cieszy się jazda na rowerze (21,4%) (Diagnoza społeczna 2011). Na rowerach jeżdżą przedstawiciele różnych grup wiekowych i społecznych. Jedni używają go dla poprawy ogólnej kondycji, inni dla specjalistycznego treningu sportowego, a jeszcze inni do poruszania się po mieście czy do turystycznych wypadów na łono natury.

Rowerzyści poszukując miejsc wolnych od codziennego zgiełku i nadmiernego ruchu samochodowego coraz częściej wybierają parki narodowe jako miejsca (obiekty) docelowe swoich wypraw. Najważniejszym celem parków narodowych są działania jest ochrona przyrody.

Na takich obszarach ochronie podlega całość przyrody oraz swoiste, charakterystyczne dla każdego regionu walory krajobrazowe i historyczne. Ze względu na obecność wymienionych walorów są one atrakcyjne dla turystów – w tym rowerzystów.

W 2009 roku parki narodowe odwiedziło ponad 11 mln osób. Liczba odwiedzających poszczególne parki jest bardzo zróżnicowana i wynosi od ponad 10 tys. osób w Narwiańskim PN do około 2,2 mln w Tatrzańskim PN (Ochrona środowiska 2010). Jaki jest udział turystów rowerowych wśród wszystkich odwiedzających, nie wiadomo.

Oferta dla turystów rowerowych jest w poszczególnych parkach narodowych bardzo zróżnicowana. Od braku tras (Narwiański PN) do ponad 250 km znakowanych tras dopuszczonych do ruchu rowerowego (Kampinoski PN). Łączna długość szlaków rowerowych (lub pieszych dostępnych także dla cyklistów) osiąga 1 315 km (Kozieł 2011).

Cel pracy

Wszystkie parki narodowe w Polsce prowadzą własne serwisy internetowe i w każdym z nich możemy znaleźć informacje przeznaczone dla turystów rowerowych. Z badań ankietowych przeprowadzonych w 2011 roku wynika, że tylko 9 parków narodowych (Białowiecki, Biebrzański, Drawieński, Gór Stołowych, Kampinoski, Karkonoski, Magurski, Roztoczański i Tatrzański) przyznaje, że przygotowało specjalną zakładkę z informacjami na temat możliwości uprawiania turystyki rowerowej, opisy oraz mapy szlaków rowerowych, a także podstawowe zasady (przepisy) dotyczące poruszania się rowerem po terenie parku (Kozieł 2011).

Problem oceny stron internetowych parków narodowych pod względem jakości udostępnianych informacji dotyczących turystyki rowerowej oraz ich przydatności dla różnych kręgów odbiorców nie został jak dotąd szczegółowo rozpoznany. Opracowania, których głównym tematem byłaby turystyka rowerowa w parkach narodowych należą do rzadkości (Chłopicki i Epler 2000, Wójcik 2007).

Celem niniejszej pracy jest ocena serwisów internetowych parków narodowych pod kątem użyteczności prezentowanych treści z zakresu turystyki rowerowej. Autor skoncentrował się głównie na zagadnieniach związanych z prawdziwością i rzetelnością przedstawianych danych (w tym m.in. jakością zamieszczonych map tras rowerowych). W badaniach pominięto aspekt graficzny, kwestię estetyki serwisu WWW i technik zastosowanych do jego wykonania i opublikowania.

Metoda badań

Do oceny jakości i użyteczności treści zamieszczanych na stronach WWW parków narodowych (kwiecień 2011) zastosowano metodę punktową.

Ocenie poddano następujące elementy: (1) ścieżka dotarcia do zagadnień związanych z turystyką rowerową (łatwość dostępu), (2) poziom merytoryczny i sposób przedstawiania informacji o trasach rowerowych (opisy i mapy), (3) informacja o zasadach poruszania się na rowerze na terenie parku (regulamin). Każdy element był oceniany wg przyjętej skali punktowej (tab. 1).

Łączna liczba punktów możliwych do uzyskania, w czterech ocenianych kategoriach, wynosiła 10 punktów. Za umieszczenie na stronie internetowej „ponadstandardowych” informacji przyznawano dodatkowe punkty (maksimum 2 pkt.) – tabela 1 (uwagi). Po uwzględnieniu dodatkowych punktów zakres oceny stron internetowych wzrósł do 12 punktów.

Wyniki

Na stronach internetowych 11 parków informacje o turystyce rowerowej możemy odnaleźć pod hasłem „turystyka rowerowa” lub również dobrze się kojarzącym: „trasy rowerowe”. Na

Tab. 1. Kryteria oceny stron internetowych wraz z punktacją
Table 1. The criteria of assessing websites with scores

Dostęp do informacji o turystyce rowerowej	Pkt.	Uwagi
turystyka rowerowa, trasy rowerowe, szlaki rowerowe	2	Dopuszczono możliwość obniżenia punktacji o 0,5 pkt. – za umieszczenie informacji w innym dziale, przenoszenie pomiędzy podstronami (zakładkami)
trasy turystyczne, szlaki turystyczne, turystyka aktywna	1	
brak	0	
Opisy tras rowerowych	Pkt.	Uwagi
pełny opis trasy, z podaniem przebiegu i długości, zdjęcia	3	Dopuszczono możliwość podwyższenia punktacji o 0,5 pkt. za zamieszczenie na stronie dodatkowych informacji praktycznych, o możliwych utrudnieniach na trasie.
opis zawiera wyłącznie informacje o przebiegu i kilometraż trasy	2	
podano wyłącznie informacje o przebiegu lub inną informację	1	Punktację obniżano za brak opisów szlaków wymienionych na stronie (0,5 pkt.)
brak	0	
Mapy, ryciny tras rowerowych	Pkt.	Uwagi
mapa interaktywna oparta na GIS	3	Dopuszczono możliwość obniżenia (słaba jakość, czytelność) lub podwyższenia (wysoka jakość i funkcjonalność) punktacji o 0,5 pkt.
mapa w postaci skanu mapy topograficznej z możliwością przybliżania lub „ściągnięcia” w postaci pliku graficznego	2	
ogólna mapa, rycina	1	
brak	0	
Zasady udostępniania Parku dla turystyki rowerowej	Pkt.	Uwagi
regulamin na stronie Parku	2	Dopuszczono możliwość obniżenia (za brak informacji na temat turystyki rowerowej, możliwości poruszania się na rowerze) lub podwyższenia (za umieszczenie przepisów dotyczących turystyki rowerowej bezpośrednio w zakładce lub w innej formie) punktacji o 0,5 pkt.
regulamin na stronach BIP Parku	1	
brak	0	

pozostałych stronach internetowych internauta jest zmuszony do przeszukania zakładek: „trasy turystyczne”, „szlaki turystyczne”, „praktyczny przewodnik” (Wigierski PN) lub „pozostałe formy turystyki aktywnej” (Woliński PN).

Nieliczne parki prezentują na swoich stronach pełne opisy tras rowerowych. Zaledwie 6 parkom narodowym została przyznana maksymalna ocena – 3 punkty: (Białowiecki, Gór Stołowych, Roztoczański, Tatrzański, Ujście Warty, Wigierski).

W opisie jedynej ścieżki rowerowej wytyczonej na terenie PN Ujście Warty – „Na dwóch kółkach przez Polder Północny” – czytelnik na wstępie otrzymuje informacje o położeniu ścieżki rowerowej względem granic parku, o jej charakterze, o dostępności oraz o możliwości korzy-

stania ze specjalnie wydane go przewodnika kieszonkowego. Następnie zamieszczone są szczegółowe dane na temat kilometrażu, sposobu dotarcia do ścieżki, infrastruktury turystycznej, jest też informacja o możliwości skorzystania z usług przewodnika lub prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Bardzo ważną informacją, istotną zwłaszcza dla rodzin, a często niestety pomijaną na stronach innych parków, jest uwaga o stopniu trudności tras. Czytelnik przeglądający stronę internetową dowie się, że udostępniona „trasa jest bardzo długa, a na niektórych odcinkach trudna do pokonania ze względu na charakter podłoża...”. Informacje o ścieżce uzupełniają zdjęcia. Na stronach pozostałych parkach w zdecydowanej większości przypadków brakuje zdjęć prezentujących atrakcje wyznaczonych szlaków lub ścieżek rowerowych.

Na stronie Tatrzańskiego PN „potencjalny turysta” znajdzie pełne opisy sześciu tras rowerowych, w których dodatkowo podano istotne informacje dotyczące wysokości względnych na poszczególnych trasach oraz zamieszczono profile tras. Na stronie parku zamieszczono wiele uwag praktycznych m.in. dlaczego nie można korzystać z drogi do Morskiego Oka oraz Doliny Kościeliskiej lub gdzie turysta nieposiadający własnego roweru może go wypożyczyć. Znajdują się tu też wzmianki o szczególnych ograniczeniach. Z informacji zamieszczonych na stronie dowiadujemy się, że „obowiązuje ... ograniczenie polegające na zamknięciu wszystkich szlaków turystycznych od zmiernych do świtu w terminie od 1 kwietnia do 30 listopada”.

Na stronach 12 parków narodowych opis tras rowerowych ogranicza się do informacji o przebiegu i kilometrażu trasy (2 pkt.). Na stronie Poleskiego PN znajduje się krótki opis składający się z kilku zdań: „Ścieżka rowerowa, długość 21 km. Swoją początek ma we wsi Łowiszów, przy trasie znajduje się torfowisko wysokie „Durne Bagno” z wieżą widokową. Ścieżka tworzy pętlę przebiegając przez kompleks stawów w Pieszowoli, a następnie prowadzi wzdłuż rzeki Mietiułka do punktu wyjściowego”. Brakuje natomiast informacji o możliwości skorzystania z pieszej ścieżki edukacyjnej „Perchod” oraz o bardzo dobrej infrastrukturze turystycznej, podobnie jak o stopniu trudności i nawierzchni tras.

Na stronie Karkonoskiego PN opisy tras są ograniczone wyłącznie do informacji o ich przebiegu, np. „Szlakiem niebieskim na Przełęcz Karkonoską i do schroniska Odrodzenie” (ocena: 1 pkt.). Na stronie Drawieńskiego PN znajduje się z kolei wzmianka, że na jego terenie można „poruszać się rowerem po szlakach pieszych. Wycieczki rowerowe parkowymi duktami leśnymi mogą utrudniać brukowe i piaszczyste nawierzchnie”. Opisy tras pieszych udostępni onych dla ruchu rowerowego są zamieszczone w oddzielnej zakładce i zawierają dane o przebiegu i długości w granicach parku. Za to wyjaśnienie została przyznana wyższa ocena (1,5 pkt.).

Na stronach: Babiogórskiego PN, Ojcowskiego PN oraz PN Babiogórski, Słowiński i Wielkopolski (2 pkt.). W wielu przypadkach zła jakość mapy topograficznej lub brak legendy zdecydowały o obniżeniu punktacji. Zdecydowana większość parków zamieściła schematyczne ryciny (1 pkt.). W trzech przypadkach (Bieszczadzki, Karkonoski, Woliński PN) brak jakiegokolwiek ryciny lub schematu (0 pkt.).

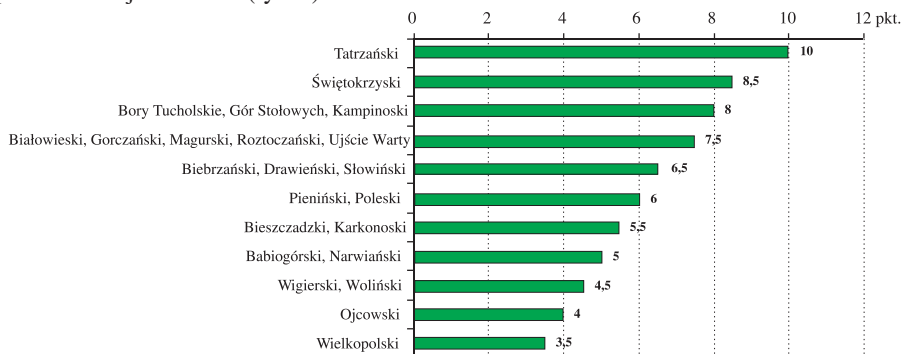
Znacznie gorzej wypada ocena prezentowanych na stronach map tras rowerowych. Tylko Tatrzański PN i PN Bory Tucholskie zamieściły na swoich stronach własne geoportale, które umożliwiają podgląd tras rowerowych. Pozostałe parki prezentują najczęściej skany map topograficznych, niektóre są interaktywne. Mamy możliwość powiększania map lub uzyskiwania informacji o nazwie, przebiegu lub kilometrażu trasy; m.in. PN Babiogórski, Słowiński i Wielkopolski (2 pkt.). W wielu przypadkach zła jakość mapy topograficznej lub brak legendy zdecydowały o obniżeniu punktacji. Zdecydowana większość parków zamieściła schematyczne ryciny (1 pkt.). W trzech przypadkach (Bieszczadzki, Karkonoski, Woliński PN) brak jakiegokolwiek ryciny lub schematu (0 pkt.).

Tylko na stronach internetowych Karkonoskiego, Gorczańskiego, Tatrzańskiego i PN Gór Stołowych znajduje się precyzyjna deklaracja, czy na terenie PN można poruszać się na rowerze czy też nie, w jakim zakresie, w jakich miejscach, po jakich drogach (parki te otrzymały

dotatkowo 0,5 pkt.). W zakładkach poświęconych turystyce rowerowej lub się z nią kojarzących umieszczono jedno lub kilka zdań, które w jednoznaczny sposób wyjaśniają zasady udostępniania terenu parku dla rowerzystów np.: „Osoby poruszając się szlakami rowerowymi, których przebieg pokrywa się ze szlakami pieszymi prosimy o zachowanie szczególnej ostrożności. Pamiętać należy, że bezwzględne pierwszeństwo mają turyści poruszający się pieszo” (PN Gór Stołowych).

Zdecydowana większość PN zamieszcza pełne regulaminy udostępniania turystycznego parku na swoich stronach (2 pkt.) bądź w Biuletynach Informacji Publicznej (PN Gór Stołowych, Tatrzański, Wigierski, Woliński). Ten drugi sposób przekazywania informacji wymaga od internauty przejrzania całego serwisu lub ściągnięcia regulaminu w postaci elektronicznego dokumentu zapisanego w pliku PDF (1 pkt.).

Przeprowadzona całościowa (kompleksowa) analiza stron internetowych upoważnia do stwierdzenia, że najlepsze serwisy internetowe powstałe z myślą o rowerzystach odwiedzających parki narodowe posiadają: Tatrzański i Świętokrzyski PN. Najstąbiej wypadają Wielkopolski oraz Ojcowski PN (ryc. 1).

Ryc. 1. Ranking stron internetowych parków narodowych pod kątem użyteczności treści o turystyce rowerowej (Kozieł 2011)

Fig. 1. Ranking of national parks' websites in terms of general content about bicycle tourism

Podsumowanie

Na stronach internetowych wszystkich polskich parków narodowych turysta rowerowy może znaleźć informacje na temat możliwości uprawiania turystyki rowerowej. Potencjał jaki daje Internet nie jest w pełni wykorzystany.

Poziom merytoryczny i sposób prezentacji informacji dla rowerzystów jest bardzo zróżnicowany. Nie zawsze są one precyzyjne i zrozumiałe dla turysty. Brak rzetelnych opracowań sprawia, że turysta jest często nieświadomy, na jakich zasadach on i jego rower mogą się poruszać po obszarach parków narodowych, jakie przepisy ochrony przyrody i bezpieczeństwa go obowiązują.

Na większości stron internetowych parków narodowych brak zakładek lub linków bezpośrednio odnoszących się do turystyki rowerowej. Informacji o możliwości uprawiania turystyki rowerowej musimy poszukać pod innym hasłem, nie zawsze kojarzącym się z turystyką rowerową.

Pełne opisy tras rowerowych na swoich stronach prezentuje tylko część parków. Najczę-

ściej informacje ograniczają się do podania przebiegu trasy (poprzez podanie nazw miejscowości lub charakterystycznych punktów). W wielu przypadkach brakuje danych na temat liczby udostępnianych tras rowerowych, ich długości oraz funkcjonalności.

Jakość map prezentujących przebieg tras w terenie w wielu przypadkach budzi zastrzeżenia. Tylko dwa parki – Tatrzański i Bory Tucholskie – zamieściły przebieg tras rowerowych na udostępnionych przez siebie geoportalach. Bieszczadzki PN jako jedyny zamieścił na swojej stronie przebieg tras i ścieżek w postaci danych GPS. Nie wiadomo niestety, które są przeznaczone dla turystów pieszych, a które dla rowerowych.

Literatura

- Chłopicki G., Epler P. 2000. *Turystyka rowerowa w parkach narodowych*. Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych 19: 101-111.
- Czapiński J., Panek T. (red.) 2011. *Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków*. Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa.
- Kozieł M. 2011. *Turystyka rowerowa w polskich parkach narodowych. Raport*. Zakład Ochrony Środowiska UMCS, Lublin.
- Ochrona środowiska 2010. GUS, Warszawa.
- Wójcik S. 2007. *Turystyka rowerowa w polskich parkach narodowych – stan obecny, perspektywy rozwoju*. Parki Narodowe 3: 15-17.
- Strony internetowe polskich parków narodowych

Marcin Kozieł

Zakład Ochrony Środowiska, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
marcin.kozieł@poczta.umcs.lublin.pl